

מראיין: איצי ברתנא

דבר לא הכין אותה לקריירה שלה ככוריאוגרפית ובימאית ולעיסוק בתרפיה במחול ובתנועה: לא הוריה, לא הזוג המבוגר שהחביא אותה בתקופת מלחמת העולם השנייה ולא החינוך הקיבוצי שהניף את דגל עמל הכפיים וההגשמה. אך מרגע שנחשפה בקיבוץ איילת השחר לכוח היצירה הגלום בתוכה, הדברים כאילו התרחשו מאליהם. היא יצרה ריקוד אחר ריקוד לכל חג ואירוע וכך התפתחה צעד אחרי צעד לעסוק בתחום המחול והתנועה. דני לוז, חבר קיבוץ גונן, שחקן ובמאי בתיאטרון הקיבוץ ובתיאטרון הגליל, מספר. "את העשייה האמנותית של אלישבע אפיינו רצינות ורמה גבוהה, היא יוצרת שעבדה עם האנשים בסטנדרטים שלא הכרנו והתעקשה להפוך אותנו לרקדנים. אני זוכר בעיקר את החתונה בכפר לפי פיטר ברויגל, את גלגוליו של מעיל ואת כובע טמבל בכוריאוגרפיה מרשימה. בכל חג או אירוע בקיבוץ ובכל במה בגליל אלישבע השאירה את חותמה".

הידיים מספרות והגוף רוקד:

Kova (hat) Tembel (1968) by Elisheva Gil, performed in Dalia Festival

כובע טמבל (1968) של אלישבע גיל, מתוך פסטיבל דליה

אלישבע נולדה באמסטרדם ב־25 בנובמבר 1936, בת בכורה לשני אחיה, במשפחה זעיר בורגנית. בשנת 1940 הגרמנים כבשו את הולנד. מאותם ימים היא זוכרת בעיקר את חוסר האונים, האימה והפחד הכבוש של הוריה שלא דיברו וניסו להסתיר את פחדיהם ותחושותיהם מפניה. היא זוכרת את האיסורים שהוטלו על היהודים ואת הטלאי הצהוב שנדרשה לענוד. ב־1942 התחילו האקציות באמסטרדם. בית אחר בית התרוקן מיושביו היהודים. יושביהם נשלחו מזרחה למחנות ההשמדה. רופא המשפחה, איש המחתרת ההולנדית, עזר להורים ומצא מקום מחבוא להציל את הילדים. אלישבע בת השש נלקחה למחבוא במשפחה שתסתיר אותה בביתה עד לסיום המלחמה. היא זוכרת את רגע הפרידה מהוריה בכאב עמוק. היה באוויר מסר אילם והיא הבינה ללא מלים שעליה ללכת עם אותה אשה זרה, חברת המחתרת שבאה לקחת אותה מביתה. ההורים ציידו אותה במזוודה קטנה והורידו מבגדיה את הטלאי הצהוב. היא הושיטה את ידה לאותה אשה זרה ונפרדה מהוריה. הפרידה התרחשה בלי מלים ובלי בכי. האשה ליוותה אותה למקום מחבוא בעיירה דיוונטר במזרח הולנד. בעיירה חיכו לה היליחן ויאן בלנקסמה, זוג מבוגרים חשוכי ילדים, אנשים צנועים

אלישבע גיל - אמנית מחול בקיבוץ

ונעימי הליכות שהתייחסו אליה בכבוד וברוך, אלישבע קראה להם סבתא וסבא. האזור שרץ משתפי פעולה מהמפלגה הנאצית ההולנדית וכדי לא להיחשף היא נמנעה מלצאת החוצה, לא הלכה לבית הספר ולא התרועעה עם ילדי השכנים. סיפור הכיסוי שלה היה ילדה פליטה מרוטרדם שהוריה נהרגו בהפצצה.

כדי להתמודד עם תחושות הפחד בשנתיים שבהן היתה סגורה בבית, היא הרבתה לשכב במיטתה שבעליית הגג מבטה לתקרה ולספר לעצמה סיפורים בעזרת משחקי דמיון בכפות הידיים והאצבעות, יד ימין היתה של הטובים ויד שמאל של הרעים והאצבעות חוללו. ילדה קטנה חיפשה דרך להציל את נפשה בעזרת דמיונות. בהתנהלות שלה היה משהו דואלי, הפחד שיתקצם וצמצם אותה, אך בו זמנית הופיעו דימויים, חזיונות ופנטזיה בעזרת הידיים. אלישבע נזכרת: "לאחרונה ראיתי בטלוויזיה ראיון עם הסופר אהרון אפלפלד, שסיפר על תקופת היער שלו במלחמה. הוא אמר שהבדידות ביער הוציאה ממנו את היצירה. החוויה שלי היתה דומה. הבדידות ומשחקי הידיים בזמן שסיפרתי לעצמי את הסיפורים היו המבוע שממנו נולדה היצירה שלי. היום, כשאני רוקדת, או קוראת... קראתי, למשל, את מאה שנים של בדידות מאת גבריאל גארסיה מארקס או את עיין ערך אהבה של גרוסמן אני נמצאת שם במחבוא בבית של היליון ויאן בלנקסמה".

בחצי השנה האחרונה למלחמה שרר באזור רעב כבד, זה היה חורף קר במיוחד. לא היו עצים להסקה. אכלו לחם עם מלח ומרק דלוח. והזקנים התחלקו אתה בכל. במאי 1945 הסתיימה המלחמה. שני אנשים שעסקו באיתור ילדים מוחבאים באו לקחת אותה חזרה הביתה להוריה. הפעם היא בכתה. כבי עם תחושה עמוקה של עצב על הפרידה מסבתא היליון וסבא יאן ומחשש לאן לוקחים אותה, כי את הוריה זכרה במטושטש. המשפחה מתאחדת. גם שני אחיה הצעירים יצאו מהמחבוא. לאחר שנתיים וכמה חודשים שבהם לא היה שום קשר עם אחיה והוריה.

וההורים? היכן היו ההורים בשנים האלה?
"גם הם התחבאו. אצל כפריים בדרום הולנד".

בינואר 1946 נפטר אביה ממחלה. אמה נשארה מטופלת בשלושה ילדים. באוגוסט 1947 המשפחה עלתה לארץ בעלייה הבלתי לגלית. התחנה הראשונה היתה קיבוץ בית קשת, תחושה ראשונה של חופש ומרחבים פתוחים. היא ואחיה יעקב התרוצצו בין הפלמ"חניקים שקיבלו אותם בחיך אוהב. התחנה השנייה היתה קיבוץ בית השיטה. כעבור ארבע שנים בעקבות הפילוג בקיבוץ המאוחד הגיעו לקיבוץ איילת השחר. כאן מתחיל פרק חדש שלב היצירה, מבלי משים פרץ ממנה דחף ליצור ריקודים והופעות.

חברת הילדים הקיבוצית לא ידעה תמיד לקבל ילדים שבאו מבחוץ. האם היו לך קשיי התאקלמות?

"הגעתי מהולנד ילדה בת 10 הרוצה להיקלט ולהשתלב, להיות כמו כולם כמו הצברים. מחקתי את הולנד. גם אמא נהגה כך. אפילו הולנדית לא דיברנו בינינו. נושא הניצולים עלה למודעות הרבה יותר מאוחר. הייתי כמו עוד ילדה מקבוצת ילדים שבאו משם, והכל, כביכול, היה בסדר למרות שלא היה בסדר. באיילת השחר בהיותי בת חמש עשרה, פרץ ממני כוח לא מוסבר, תשוקה ליצירה ורצון לתת ביטוי לתכנים החבויים בנפשי. יצרתי ריקוד אחר ריקוד, מופע אחר מופע באופן ספונטני, אינטואיטיבי ותמים. לא היו לי הכשרה או כלים בתחומי המוסיקה, המחול, אמנות הגוף ולא בתחום הבימוי. יצרתי מתוך אינטואיציה ודמיון. זו היתה תקופת הפריחה שלי בקיבוץ.

זה התחיל כך, הדרכתי קבוצת נוער ולקראת סיום השנה הכנתי עם החניכים את המחול הראשון שלי, *ריקוד רועים* מחול נאיבי וקליל המבוסס על מוטיבים ישראלים עממיים, שזכה בפרס בכנס התנועה. *ריקוד הרועים*

היה מבוא לריקודים נוספים כמו: *חד גדיא*, *פינוקיו*, *תמונה של דגה*, *דג הזהב*, *חלום ליל קיץ* ועוד. בשנת 1954 כתלמידה בכיתה י"א, יצרה מופע כסיכום לנושא שלמדו *המהפכה התעשייתית*. הבמה היתה בנויה משתי קומות: הקומה העליונה סימלה את בני המעמד העליון ורחשה בה אווירה סלונית. הקומה התחתונה היתה של בני מעמד הפועלים עובדי החרושת המנוצלים, זאת היתה תמונת הפתיחה. בהמשך המופע תוך כדי מחול ותנועה, התחוללה המהפכה. המעמד השליט פינה את מקומו ובסיום רקדו הפועלים על שתי הבמות, העליונה והתחתונה.

לסיום כיתה י"ב היא בימה את מחול *איילת השחר*. המחול ששירטט בעזרת רקדנית ותפאורה איילה מדלגת על הגבעות וכוכב השחר מפציע באופק. בריקוד האיילה - הרקדנית היתה מוארת ומוצללת לסירוגין והעירה את חברי הקיבוץ לעמל יומם.

בשנת 1955 אלישבע התגישה לצנחנים כאלחוטאית. אריק שרון היה המח"ט והיא קשרית במטה החטיבה. במצב קדש, בשנת 1956 עברה עם אריק את כל הדרך היבשתית עד למיתלה.

את ליד שרון, המח"ט המהולל?

"הוא לידי... קיבלתי מברקים, שלחתי מברקים, חלקם היו גלויים, חלקם מוצפנים". אלישבע זוכרת בעיקר את המברקים מפיקוד דרום שאסרו על שרון להיכנס למתלה. אבל אריק כמו אריק עקף את הפקודה, שלח סיור שהסתבך... והשאר היסטוריה. 42 לוחמים נפלו בקרב הזה, שניים מהם בני איילת השחר.

בשנת 1957 השתחררה מהצבא והמשיכה לביים הופעות בקיבוץ ובאזור אצבע הגליל. שנה מאוחר יותר, בינואר 1958 היא נישאה ליגאל ושניהם עברו מאיילת השחר לקיבוץ גונן.

למה גונן?

"חוויתי את השואה. הכמיהה לציין היתה עמוק בתוכי. במקביל לדחף שלי לרקוד וליצור, היה גם צורך להיות שותפה בבניית הארץ והגנתה".

בשנת 1958, שנת העשור למדינת ישראל. קיבוץ איילת השחר ביקש מאלישבע, שהיתה כבר בגונן, להפיק מופע לאירועי חג העשור למדינה. ותיקי הקיבוץ זוכרים עד היום את המופע *אלי עשור* בהשתתפו ילדים, נוער וחברים במחול ותנועה, במוסיקה ובמלל. המופע התפרש על מספר במות והתוכן הביא לידי ביטוי את הקשר בין הגולה, השואה, ההעפלה ותקומת מדינת ישראל.

חנה ברימר, חברת איילת השחר, נזכרת: "המופע שהעמידה נתן ביטוי מלא לכישרון העצום שלה. היא תיכננה, בימה והפיקה מופע ענק על כל מרכיביו, החל מהכריאוגרפיה, עיצוב הבמות והתלבושות וכלה במוסיקה. אלישבע היתה דמות נערצת באיילת. אשה קטנה עם יכולת עבודה ענקית. עם מקוריות שצמחה והתבססה על מצע תרבותי, אמנותי רחב מאוד. בעבודות שלה היתה מזיגה של חומרים ישראלים שורשיים מאוד, הקיבוץ, הצינונות, הנופים והסמלים, עם נגיעות מרשימות בתרבות האוניברסלית, האירופית בספרות, במוסיקה ובאמנות הפלסטית".

המעבר לגונן היה מלווה בהבטחת הקיבוץ לשלוח אותה ללמוד. היא למדה שנתיים חינוך גופני בסמינר הקיבוצים והושפעה בעיקר משתי מורות: יהודית בינר ולוטה קריסטלר. שתי המורות היו בוגרות האסכולה המרכז אירופית למחול, תנועה ומוסיקה שדגלו באידיאות מתחדשות מבית מדרשם של איזדורה דנקן, מרי ויגמן, לאבאן ודלקרוז. בשנתיים ללימודיה היא חוותה בפעם הראשונה "את היכולת הגלומה בתנועת הגוף ואת היופי וההנאה בגוף המחולל המתנועע במרחב". הלימודים בסמינר היוו בסיס מקצועי ראשוני להוראה בתחום המחול והתנועה. בהמשך אלישבע

והמאייר קריאל גרדוש ("דוש"). המחול הועלה תחילה בקיבוץ להבות הבשן לפי מוסיקה של ויליאם וולטון - פאסאד. זה היה מחול הומוריסטי, שחולק לחמישה פרקים: ילדים עם כובע טמבל, נעורים עם כובע טמבל, חיילים עם כובע טמבל, תיירים שבאים עם כל מיני כובעים ועוזבים עם כובע טמבל ולסיום, חברים ותיקים עם כובע טמבל.

שנתיים מאוחר יותר, בשנת 1968, יצרה את מחול *כובע טמבל* לפסטיבל המחולות בדליה. "השתמשתי ברעיון ובמוטיבים מהמחול המקורי *כובע טמבל*, שבוצע בלהבות הבשן. זו היתה הפעם היחידה שיצרתי ריקוד עם. הרקדנים והנגנים היו מכל רחבי הגליל. המוסיקה היתה של נחום היימן עם תזמורת בניצוחו של יוחנן מאיר".

שולמית בת-דורי ממשמר-העמק, הכהנת הגדולה של התיאטרון והמחול הקיבוצי באותם ימים כתבה כך, "... אלישבע גיל שייכת לאותם כוריאוגרפים, שאינם רבים בארצנו, היודעים למזג כשרון אמנותי בולט עם שורשיות ישראלית מובהקת... המזיגה הנדירה הזאת באה לידי ביטוי בפסטיבל המחולות בדליה, שם, מבין 50 הלהקות, זכה הריקוד של אלישבע, *כובע טמבל*, לעיון מיוחד בעיתונות, וצוין כ'מסמר הערב' כ'דרך לסגנון חדש ומתגבש במחול הישראלי'. לטעמי, ראויה אלישבע לעזרה, גם בגלל כישרונה האמנותי שאינו מוטל בספק, וגם בגלל השתרשותה העמוקה באווירה הישראלית ויכולתה להקרין על סביבתה ולתרום לפיתוח המחול בארצנו".

שני יצירות הועלו עשרות פעמים, בקיבוצים שונים, בכנסים, גם בהיכל התרבות, היצירה הראשונה, *חתונה בכפר* על פי ציור של פיטר ברויגל עם מוסיקה עממית הולנדית. בפתיחת המופע הוקרנה התמונה של ברויגל *חתונה כפרית* על מסך ענק. כשהתמונה המוקרנת יורדת, האור נדלק על הרקדנים שעומדים קפואים ללא תנועה וברגע מסוים התמונה מתחילה "לחיות" לתוך ריקוד איכרים בהשראת הציורים של הצייר. העבודה השניה *גלגוליו של מעיל* מאת קדיה מולודובסקי, מלווה בקריינות ובמוסיקה עממית יהודית. היצירה מתארת את עלילת השיר בניסיון לבטא את האווירה של חיי העיירה היהודית על הצד הגרוטסקי שלה שבא לביטוי על ידי המשוררת.

בשנת 1969 אלישבע עם בעלה יגאל ושתי בנותיה יצאו ללימודים בארה"ב. בעזרת מלגה לימודים שהעניקה לה חסיה לוי-אגרון, מטעם המועצה הציבורית לתרבות ואמנות. בניו יורק היא למדה בבית ספרם של הכוריאוגרפים אלווין ניקולאס (Nikolas) ומורי לואיס (Louis Murray). וקרולין קרלסון בנוסף היא לקחה קורס בכתב תנועה בשיטת לאבאן וקורס בתרפיה בתנועה לפי גישתה של מריאן צ'ייס שיהפוך בהמשך לעיסוק המרכזי שלה. בזמן שהותה בניו יורק, היא עשתה כוריאוגרפיה להצגה *My Jerusalem* יחד עם המלחין, מנחם צור שכתב את המוסיקה לתיאטרון היהודי לילדים בניו-יורק.

אחרי הלימודים בניו יורק, אלישבע חזרה לגוון והמשיכה ליצור וללמד. היא שותפה לגיבוש התכנים והכיוונים בבית הספר האזורי בכפר בלום תוך דגש על מינון גבוה לאמנות, מוסיקה, ויצירה. היא פיתחה מגמה ללימודי תנועה. כל ילדה וילד קיבלו שני שעורי תנועה בשבוע, בנוסף לשיעורי החינוך הגופני. ילדים עם בעיות התארגנות, קשב וריכוז, קיבלו שעה שבועית נוספת.

חתונה בכפר (1962) של אלישבע גיל על פי ציור של פיטר ברויגל *חתונה כפרית* (1568)
A Wedding in the Village (1962) by Elisheva Gil, inspired by the painting of Pieter Brueghel *Peasant Wedding* (1968)

המשיכה ללמוד ולהשתלם אצל: גרטרוד קראוס, ד"ר אריה כלב, עמוס חץ, נעמי בהט, תרצה ספיר ועוד.

בשנת 1961 עם סיום הלימודים החלה ללמד את ילדי גוון ובנוסף מעתה היתה חלק מצוות ההוראה של בית הספר היסודי בכפר-בלום שדגל בפתיחות חינוכית ובהרבה יצירתיות. וכך, בעבודתה היא נתנה דגש על חינוך ליצירה, קבלת האחר והפחתת האלמנט התחרותי.

האם העבודה הזאת סיפקה אותך? האם היה מענה לאספירציות האמנותיות שלך?

"מאוד! עבודה עם ילדים מילאה אותי. המטרה היתה להוציא מכל ילד את מה שחבוי בו. לאפשר לדמיון ולפנטזיה לצאת מתוכם. לא כפיתי עליהם לא את התכנים שלי ולא את הרעיונות שלי. המוטו בשיעורי התנועה היה כבוד לילד, והקשבה לצרכי הילד. רציתי להטמיע בהם את אהבת התנועה, את אהבת עצמם ואת ההכרה באחר".

לשיעורים היו שלושה חלקים: **החלק הראשון** היה עבודה חופשית לבחירה. **החלק השני** עסק בפיתוח ההבנה ליכולות הגוף, בעקרונות התנועה, אלמנטים בסיסיים פסיים כמו גלגול, סיבוב, קפיצה, עמידה על רגל אחת, כיווני הגוף וכיוונים במרחב. **החלק השלישי** היה החלק היצירתי. הילדים רקדו עם מוסיקה מסגנונות וז'אנרים שונים. הם למדו אימפרוביזציה, "עודדתי את חופש הביטוי ואת היכולת להשתמש בדמיון כביטוי לתכנים פנימיים, הרגשות ומחשבות. איפשרתי להם לבחור, ליצור ולרקוד את עצמם. ומי שלא רקד התבונן, היה 'בעדות' (כמו בשפה של התנועה האוטנטית)".

לא חסרו לך היצירה, הבימוי, התשואות?

"זה תמיד היה שם, כמו אצל אמנים רבים קיבלתי מעת לעת עבודות מוזמנות לחגים, לאירועים מרכזיים בתנועה הקיבוצית ובאזור וזה ענה בגדול על הצורך הזה. הרצון ליצור אף פעם לא עזב אותי. הייתי באה עם רעיון, מתחילה עם משהו, משנה, ושוב משנה יחד עם הרקדנים, עד שהמופע התגבש. היה משהו באווירה החברית שאיפשר את זה".

מתוך מכלול ההופעות אחת היצירות היתה *כובע טמבל* שבוצע כרעיון לדימוי הישראלי החדש. רעיון הישראלי עם כובע טמבל נלקח מהקריקטוריסט

במבט לאחור, אין לך תחושה של החמצה על שהסתפקת בבימה קיבוצית, אזרית, פריפריאלית? שלא הגעת ליותר מזה?

"ויתרתי. בשלב מסוים הבנתי שהעולם מתקדם וכדי להשיג אותו אני צריכה לוותר על המשפחה, על הקיבוץ, על הגליל וזה לא התאים לי. מצד שני היה לי סיפוק גדול מההוראה. ההוראה לוותה אצלי בהמון יצירתיות. עסקתי בהוראה באולפן למחול בתל-חי, שבו בחרתי ללמד ילדים שלא התקבלו לאולפן. לימדתי שנתיים בסמינר הקיבוצים בתל-אביב במסלול למחול, ו-13 שנים באורנים. במסלול ההשתלמויות למורים למחול ולתנועה, במסלול של מורים למוסיקה, בקורס לדרמה ובמסלול למורים וגננות. בכל תחומי ההוראה, השתמשתי באותה מתודה ובאותם עקרונות שהנחו אותי בעבודתי עם הילדים.

לא העזת לשבור את תקרת הזכוכית הזאת?

"לא העזתי. לא עלה בדעתי לבקש ואם עלה לאחר הייסוס ויתרתי. קיבלתי פניות, יהודית ארנון מהלהקה הבינ-קיבוצית פנתה אלי ליצור מחול עבור ללהקה. עם עמוס אטינגר יצרתי מופע אזורי במלאות 50 שנה להתיישבות בגליל; מנחם גולן פנה שאעשה כוריאוגרפיה לסרט טוביה החולב. ברוב המקרים נסוגתי. לא העזתי, מה גם שהקיבוץ הערים קשיים".

בכל זאת, זה נשמע קצת כמו משהו נוסף, לא כמו הדבר האמיתי.

"למרות כל הבאזז שהיה סביבי, עמוק בפנים הייתי חסרת ביטחון וחוסר הביטחון הזה עצר אותי. בנוסף, באווירה של אותם ימים, אווירה של קיבוץ קטן, על הגבול, ומאוד אידיאולוגי, לא היה לזה מקום. היה חשוב לעבוד בעבודה יצרנית. מי שלא עבד, לא היה שווה".

בשנת 1984 נבחרה למזכירת קיבוץ. בשנת 1991 היא יצאה ללמוד תרפיה בתנועה בלסלי קולג', שלוחה ישראלית של אוניברסיטת לסלי בבוסטון, ובזה היא עוסקת ב-30 השנים האחרונות. ב-1989 היא נפרדה מיגאל וב-1994 היא עזבה את הקיבוץ לטובת ראשפינה שם היא מתגוררת יחד עם בן זוגה דודיק רוטנברג.

אלישבע גיל בשיעור תנועה עם ילד בתוך בגד גדול של אבא (1974)
Elisheva Gil in a movement class with a child in dad's big garment

תמר, תלמידה לשעבר, היום בת 52: "אני זוכרת את השיעורים עם אלישבע כחוויה שמעבר לממד הגופני היתה בהם חוויה יצירתית ונפשית עמוקה של גילוי אינסופי שנשארה חוויה מעצבת עבורי עד היום.

"בעבודה התנועתית של אלישבע היו מספר מוטיבים. היה 'שיעור מזמין', שזה שיעור פתוח למגוון ילדים עם יכולות תנועתיות שונות, החל מבעלי מיומנויות תנועתיות מעולות (רצף ותכנון תנועתי), ועד לילדים עם סרבול תנועתי (דיספרקסיה).

"היה שיעור שנבנה מתוך הבנה לצורכי הילד: השיעור הזה התנהל בתוך setting מובנה. בתחילתו הילדים קיבלו זמן להתנסות חופשית במרחב החדר שאיפשרה להם להכיל את המעבר מהפעילות הקודמת לפעילות בשיעור. מתודה פשוטה זויצרה הכנה מנטלית עבורם, וויסות תנועתי ורגשי, שאיפשר להם להיות פנויים ללמידה תנועתית.

"היה שיעור שהזמין את הילד לפתח דיאלוג פנימי. המטרה היתה לכוון את הקשב התנועתי של הילד כך שיכיר את גופו ואת יכולותיו. לא אשכח כילדה, כשאלישבע ביקשה להרים באיטיות את מוטת הזרועות ולפתע גיליתי איזה משקל יש להן! לפני כן הן היו זרועות שמחוברות לגוף ופתאום שתי ידי הן ישות בעלת משקל משלהן. יצאתי נפעמת. זו חוויה, שמתארת את העמקת הדיאלוג שנוצר בין הילדה לגופה.

"היה גם שיעור שהתמקד בצמצום כמהלך יצירתי. השיעור כלל גם חלק של אימפרוביזציה שבו ניתן מיקוד על מרכיב תנועתי אחד, מה שחייב את הילד לחיפוש תנועתי משלו. אני זוכרת שאלישבע ביקשה לנוע כשהמרפק מוביל אותנו. גיליתי תנועות שלפני כן לא ידעתי שאני מסוגלת להן. הייתי מרותקת למרפק שמוביל אותי".

עזיבת הקיבוץ, היא אומרת, לא לוותה אצלה בייסורים, לא אידיאולוגיים, ולא חברתיים. "עזבתי קיבוץ שהידרדר מבחינה כלכלית וחברתית. מהיום שעזבתי, קרו לי רק דברים טובים. פתאום נפתח בי משהו, הכרת הערך העצמית שלי גדלה. הביטחון העצמי שלי התחזק. והמסלול החדש מילא אותי באנרגיות חדשות".

אלישבע היא היום מטפלת בתנועה בגישה יונוגינית, נעזרת בעבודה בכלים אמנותיים נוספים, כמו ציור, חמר, מוסיקה, חלומות ומיתוסים. העבודה הטיפולית מאפשרת לדמיון לפגוש ארכיטיפים שמופיעים ומתגלים בסמלים, שהם שפת הנפש שבה הלא מודע מתוודע אל התודעה.

בנוסף זה שש עשרה שנה היא מנחה קבוצת מטפלות בתנועה אותנטית. זה מודל שמדבר על מרחב שמתקיים במעגל קבוצתי, הנע בין תנועה לעדות. התנועה האותנטית מזמנת חוויה ישירה, שמעמיקה את התודעה הרוחנית באמצעות חקר תנועת הגוף, הנענה למתחולל בתוכו ברבדים הלא מודעים.

אלישבע ממשיכה לרקוד תנועה אותנטית עם עמיתות למקצוע. בנוסף, היא מלמדת ומנחה את האוכלוסייה המבוגרת בראש פינה. תנועה מודעת.

אני מתרשם שהסתיו של חייך מאיר לך פנים.

"הסתיו של חיי הוא סתיו יפה. יש לי שלושה ילדים, תשעה נכדים, עבודה עם תוכן, בן זוג מרתק. אני מביטה ממרום גילי על חיי, עושה חיבורים בין פרקי הזמן שעברתי במסלול חיי, מלידתי באמסטרדם ועד לחיי כאן, בראש פינה, ואין לי לא טענות ולא חרטות. מעיין היצירה שנבע בתקופת המחבוא שלי, אותו מרחב שנקרא הלא מודע הקולקטיבי בשפה היונוגינית, הוא זה שנייב את חיי והביא אותי עד הלום".